

Aan de leden van de vaste commissie voor
Volksgezondheid, Welzijn en Sport van de
Tweede Kamer Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag
Cie.vws@tweedekamer.nl

Per e-mail

Datum	Ons kenmerk	Telefoon
2-12-2022	00252551/2022	033-4608901/06-39837495
Contactpersoon	Bijlage(n)	
Joeri Veen	-	
Onderwerp		
Commissiedebat Leefstijlpreventie		

Geachte leden van de Vaste Commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,

Op 8 december aanstaande vindt het commissiedebat leefstijlpreventie plaats. Somatische én mentale preventie en gezondheid gaan [wat ons betreft hand in hand](#). In deze brief lichten we enkele zaken uit waarover u mogelijk met de bewindspersoon van gedachten kunt wisselen.

Preventie is ‘van ons allemaal’ en daarom van niemand

Een gezonde leefstijl helpt fysiek én mentaal lijden te voorkomen. De preventieve kracht van inzet op de leefstijl speelt een belangrijke rol in het toegankelijk houden van de ggz en verslavingszorg. Interventies ondersteunen mensen met lichte of beginnende problematiek, die daardoor niet meteen het medisch circuit hoeven in te gaan.

Expliciete aandacht voor mentale gezondheid is nodig. Ruth Peetoom¹, voorzitter van de Nederlandse ggz: “De troonrede begint met de angst en onzekerheid waarin veel mensen verkeren. Daarbij is het belangrijk om niet alleen de koopkracht te compenseren, maar ook in te zetten op het ondersteunen en verbeteren van de mentale gezondheid.”

In de dagelijkse praktijk van onze leden, de aanbieders van ggz en verslavingszorg, is het grote knelpunt van preventie de bestaande, versnipperde aanpak.

Mentale gezondheid onder druk

Op 1 december jongstleden liet Trimbos weten dat aanzienlijk meer Nederlanders aan psychische klachten lijden dan enkele jaren geleden. [Een kwart van de Nederlanders meldt een psychische stoornis](#). De druk op de mentale gezondheid neemt dermate toe, dat dit niet louter in de curatieve ggz bij te benen is.

¹ <https://www.denerlandseggz.nl/nieuws/2022/de-nederlandse-ggz-juist-nu-aandacht-nodig-voor-mentale-gezondheid>

De Gezondheidsenquête van het CBS van juni 2022², liet zien dat in 2021 18 procent van de 12- tot 25-jarigen psychisch ongezond was. Vooral vrouwen en jongvolwassenen hadden in 2021 vaker te maken met psychische klachten dan daarvoor. Jongeren voelden zich onder andere vaker neerslachtig en somber. Terecht dus dat uw Kamer aandacht vraagt voor de mentale gezondheid bij jongeren, zoals bijvoorbeeld in de [motie van het lid Richardson c.s.](#)

Op de werkvloer

Het Trendrapport van Nationale Nederlanden (28 november) spreekt van 'ziekteverzuim op hoogste niveau in twintig jaar'³. Het ziekteverzuim onder werknemers stijgt in 2022 tot boven de 5 procent, *met name als gevolg van aan werk gerelateerde psychische klachten*. Werkgevers worden opgeroepen om meer te doen aan preventie, meer aandacht aan de werknemer te besteden om ziekteverzuim te voorkomen en de dreigende burn-outgolf te reduceren. Ongeveer de helft van de werkgevers geeft al aan dat werknemers langdurig verzuimen vanwege mentale klachten die te maken hebben met hun werk. Een ongeveer even zo grote groep geeft tegelijkertijd aan dat zij zich zorgen maken over hun bedrijf als gevolg van personeelstekorten.

(Leefstijl)Preventie is versnipperd!

De versnipperde aanpak blijkt al uit de door elkaar heen lopende aanpak van preventie, puur kijkend naar alle bestaande preventietafels.

- het ontbreekt ernstig aan regie, coördinatie en (financieel) commitment bij de overheid;
- beschikbare financiële middelen verschillen per tafel, en uitkomsten worden summier gemonitord;
- samenhang tussen wat voorheen het Preventieakkoord was, het Integraal Zorgakkoord, de Hervormingsagenda Jeugd en het programma 'Mentale Gezondheid: van ons allemaal' -niet eens onderdeel van het preventieakkoord- is tot dusver ver te zoeken;
- gevolg is dat iedereen op elkaar wacht óf zaken dubbel worden gedaan. Wie heeft regie? Wie is op resultaat aan te spreken?
- sport en bewegen zijn ook opgeknipt (beweegalliantie en sportakkoord);
- nog steeds is de verantwoordelijkheid voor leefstijlpreventie niet wettelijk verankerd. Er is wel een zorgplicht in Nederland, maar geen gezondheids- of preventieplicht. Zorgverzekeraars, gemeenten, de GGD, zorgaanbieders of landelijke overheid: wie is hét afrekenbare aanspreekpunt?

Preventie en verantwoordelijkheid voor preventie verdienen dan ook een duidelijke verankering in diverse wetgeving (zorgwetten, Jeugdwet, Wet publieke gezondheid) met een ontschotting die financiering van de aanpak niet belemmert.

- **Hoe staat het met de interdepartementale aanpak, die dikwijls is bepleit en ook de aangenomen [motie Raemakers](#) voorstelt? En hoe gaan we (leefstijl)preventie beter wettelijk verankeren?**
- **Kunt u de bewindspersoon vragen om een integrale rapportage van de voortgang op het preventiedossier? Met expliciet aandacht voor hoe mentale gezondheid, het preventieakkoord, het IZA en andere programma's zich tot elkaar en tot gezondheidsdoelen verhouden? Wij zien namelijk slechts summiere vooruitgang, voornamelijk door de versnippering en gebrek aan centrale regie op gezondheidsdoelen.**

² <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/22/mentale-gezondheid-jongeren-afgenomen>

³ Nationale-Nederlanden, Trendrapport ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid

Preventie van verslaving vereist commitment

Wij sluiten volledig aan bij het pleidooi van de gezondheidspartijen na het klappen van de 'alcoholtafel'. Het voorkomen van verslaving aan middelen, waaronder alcohol, verdient commitment en lef vanuit VWS. De vrijblijvendheid moet ervan af: er moeten meters gemaakt worden door de overheid in de bescherming van de volksgezondheid tegen middelen.

In diezelfde lijn vragen wij u de betrokken bewindspersoon te verzoeken om financiering vrij te maken voor het verlengen van de opleiding tot verslavingsarts met een jaar.

De opleiding tot verslavingsarts moet worden verlengd met een stagejaar bij aanpalende (o.a. ziekenhuis-) disciplines, naar een driejarige opleiding waarin de verslavingsarts wordt voorbereid op de spilfunctie tussen de verschillende disciplines waar mensen met een verslaving worden gezien.

De sector heeft veel baat bij verbindende expertise op dit vlak. Ook het gebied van (leefstijl)behandeling en het voorkomen van recidive. Voor de financiering van het stagejaar zouden de departementen OC&W, VWS en Veiligheid en Justitie kunnen samenwerken.

Integraal Zorgakkoord betekent nog niet integrale aanpak van preventie

In het Integraal Zorgakkoord (IZA) is afgesproken, dat de minister van VWS het initiatief neemt tot een brede leefstijlcoalitie: "VWS stelt per 1 januari 2023 meerjarig middelen beschikbaar voor de uitvoering van een nader te vormen brede leefstijlcoalitie, met als doel om nationaal en regionaal regie te voeren op de inzet op gezondheid binnen en vanuit het Zvw-domein (pijlers: data en kennis, onderwijs, richtlijnen, onderzoek, implementatie en opschaling, monitoring en patiënt)."

Uit de uitgezette enquête, in opdracht van het ministerie van VWS, blijkt de eenzijdige focus op leefstijl en somatische ziekten. Een groot gemis, want fysieke en mentale gezondheid zijn sterk met elkaar verbonden (hetgeen ook meermaals wetenschappelijk is aangetoond).

- ***Vraag de bewindspersoon niet enkel om 'health in all policies', maar daarbij ook om een gebalanceerde uitwerking van fysiek én mentaal welbevinden.***

Voorbeelden leefstijlpreventie uit de branche

Ziekteverzuim te lijf met een zelfontwikkelde app: werknemers inzicht in stress

De druk op de geestelijke gezondheidszorg neemt toe. Niet alleen doordat steeds meer mensen een beroep doen op de ggz, maar ook omdat het ziekteverzuim onder zorgprofessionals toeneemt. Steeds vaker zijn stress en burn-out daarvan de oorzaak. GGZ Centraal gaat dit ziekteverzuim te lijf met een zelfontwikkelde app waarmee werknemers inzicht krijgen in stress op de werkvloer en thuis: STAPP@Work. Een toepassing waarmee je een paar keer per dag stilstaat bij wat je doet en hoe je je daarbij voelt om inzicht te krijgen in je patronen van stress. Door een dag- en weekoverzicht kun je gemakkelijk zien waar de problemen zich bevinden en andere keuzes maken.

Kijken naar de hele mens

Leefstijlinterventies om overgewicht terug te dringen om zo het risico op hart- en vaatziekten te verlagen. Binnen GGZ Drenthe loopt een pilot van het ambulante leefstijlprogramma LEEF! Want als de psychiatrie mensen medicatie voorschrijft waarvan ze dikker kunnen worden, dan heeft ook de psychiatrie een verantwoordelijkheid daar iets mee te doen, vindt deze aanbieder. Daarom besteden de behandelaars naast de gevolgen van medicijngebruik ook aandacht aan de lichamelijke gezondheid en leefstijl. Iedereen die hier hulp krijgt, ontvangt ook een uitnodiging voor het zogenoemde 'MOPHAR-spreekuur': <https://ggzdrenthe.nl/leefstijl>.

Karakter, met professor Wouter Staal, en pilot in Wijchen: onderwijs en ggz

Wouter Staal stond onlangs in de NRC met zijn oproep om niet zoveel van kinderen te vragen of te verwachten: <https://www.nrc.nl/nieuws/2022/10/07/ouders-geef-kinderen-eens-wat-rust-2-a4144455>

Ggz werkt samen met gemeente: sporten draagt bij aan structuur en zorgt voor sociale contacten

Sporten is goed voor lichaam en geest, maar als je psychische problemen hebt (gehad) of een verslavingsachtergrond hebt, kan de stap naar sport er net een te veel zijn. Terwijl sporten de gelegenheid biedt (weer) sociale contacten aan te gaan en actief te worden. Bovendien draagt sporten bij aan structuur in de week. Life Goals van Reakt (onderdeel van de Parnassia groep) in Den Haag helpt je dan. Dit doet Life Goals samen met de gemeente Den Haag en verschillende Haagse sportverenigingen:

<https://www.parnassiagroep.nl/wie-we-zijn/nieuws/-/2366747/-boksen-zorgt-ervoor-dat-ik-van-de-medicijnen-afblijf->

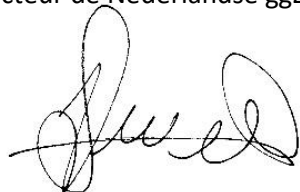
Mentale gezondheid vereist een andere mentaliteit

De knop moet echt om. Succesvolle preventieve aanpak voor mentale weerbaarheid met alle positieve gevolgen voor de Nederlanders vereist de samenwerking tussen sociaal domein, eerstelijnszorg, werkgevers, verslavingszorg, jeugdzorg en ggz. Bovenstaande greep voorbeelden laten dat al zien. Bovenal is nodig: regie, eigenaarschap en accountability. Borg verantwoordelijkheid voor preventie, veranker dit wettelijk. Zodat u als Tweede Kamer weet wie u aan resultaten kunt houden. Anders blijven de resultaten van preventieaanpak, net als de doelen van het preventieakkoord tot dusver, te summier. De volksgezondheid verdient meer dan dat!

Wij wensen u een vruchtbaar commissiedebat toe. Voor nadere vragen over deze brief kunt u contact opnemen met Joeri Veen (de Nederlandse ggz).

Met vriendelijke groet,

mevrouw drs. V.J.W.C. Esman-Peeters
directeur de Nederlandse ggz

de heer drs. P.C.T.J. Vossenbergh
voorzitter Vereniging voor Verslavingsgeneeskunde Nederland
verslavingsarts KNMG / arts M&G

